

Maak gehele overheidsbeleid Paris Proof

*Position paper Both ENDS,
rondetafelgesprek kosten klimaatbeleid, 27 september 2017*

Klimaatverandering is een van de grootste uitdagingen waar de wereld voor staat. Ons rest nog slechts een paar jaar om onomkeerbare kettingreacties te voorkomen.¹ Het is zaak de transitie naar een duurzame samenleving te versnellen én eerlijk vorm te geven. Een tijdig gestarte geleidelijke energietransitie maakt de kosten beter beheersbaar dan wanneer te laat wordt gestart.²

Maak de doelstellingen van het Parijs Akkoord onderdeel van al het overheidsbeleid

De Nederlandse economie speelt zich voor een belangrijk deel buiten de grenzen af.³ De Nederlandse overheid ondersteunt met een scala van beleidsinstrumenten bedrijven die actief zijn in het buitenland. Deze publieke ondersteuning is het grootst via de exportkredietverzekering (EKV) en verzekert gemiddeld voor ongeveer € 2 miljard per jaar de fossiele energie sector.⁴ Dit is goed voor twee derde van het maximaal verzekerde bedrag voor alle EKV gesteunde transacties samen. Gezamenlijk steunen de EKV's van alle G20 landen jaarlijks voor tenminste 32 miljard US dollar aan fossiel-gerelateerde transacties.⁵

Naast de uitstoot van broeikasgassen die de door de Nederlandse EKV verzekerde projecten met zich mee brengen, hebben deze projecten geregeld desastreuze gevolgen voor lokale gemeenschappen. Mensen die afhankelijk zijn van hun land en water voor voedsel en inkomsten zien de basis onder hun bestaan verdwijnen als land wordt afgegraven of koraal wordt vernietigd, of zoetwaterbronnen worden vervuild.⁶ Terwijl de EKV de eventuele financiële schade van Nederlandse bedrijven afdekt, worden de sociale- en milieukosten van onze export in veel gevallen afgewenteld op de kwetsbaarsten in de landen waar de transacties worden uitgevoerd.

In lijn met de door uw Kamer aangenomen motie van Dik-Faber en Van Veldhoven⁷ zou het beleid van de exportkredietverzekering en alle financiële instellingen moeten aansluiten op de klimaatdoelen van het Parijs Akkoord.

Dit geldt ook voor pensioenfondsen

De hele financiële sector moet een bijdrage leveren aan het Parijs Akkoord. Sommige private instellingen – bijvoorbeeld pensioenfondsen – hebben een dusdanig sterk publiek belang dat de overheid een sturende rol behoort te spelen. De Nederlandse pensioenfondsen behoren tot de grootste van de wereld. Een groot deel van het vermogen van ABP is geïnvesteerd in bedrijven in de fossiele sector met veel buitenlandse activiteiten.⁸ Op dit moment houden pensioenfondsen geen rekening met het risico dat olie- en gasbedrijven een groot deel van hun reserves nooit zullen kunnen verkopen (*stranded assets*). Arme huishoudens hebben tijdens hun carrière over het algemeen minder vermogen kunnen opbouwen en hun aanvullend pensioen is

¹ <https://www.nature.com/news/three-years-to-safeguard-our-climate-1.22201>

² https://www.dnb.nl/binaries/TijdvoorTransitie_tcm46-338545.pdf

³ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2017/26/nederland-exporteert-42-miljard-aan-zakelijke-diensten> en <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2017/37/export-groeit-gestaag-verder>

⁴ <http://www.bothends.org/nl/Publicaties/document/184/Paris-Proof-Export-Support-why-and-how-the-Dutch-government-must-exclude-credit-support-for-fossil-fuel>

⁵ <http://priceofoil.org/2017/07/05/g20-financing-climate-disaster/>

⁶ <http://www.bothends.org/nl/Themas/Kapitaal/story/2/Suape,-Brazili%C3%AB>

⁷ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-31793-143.pdf>

⁸ <http://www.bothends.org/nl/Publicaties/document/180/Dirty-dangerous-the-fossil-fuel-investments-of-Dutch-pension-fund-ABP>

lager, waardoor de afhankelijkheid van hun AOW en pensioen toeneemt.⁹ Een waardedaling van pensioenen als gevolg van stranded assets zal arme huishoudens daarom disproportioneel treffen. Steeds meer bewijs is voorhanden dat investeren in duurzame projecten op termijn een hoger rendement oplevert dan *business as usual*.¹⁰

Het Europese Parlement heeft eind vorig jaar ingestemd met wettelijke maatregelen die pensioenfondsen in de EU vragen klimaatrisico's in hun investeringsbeleid mee te nemen.¹¹ Dit moet vertaald worden in Nederlands beleid.

Verdeel kosten en baten in de transitie gelijk, ook internationaal

Ook in het buitenland moeten de kosten en baten van Nederlands klimaatbeleid gelijk worden verdeeld. 'Kosten' gaan verder dan alleen geld. Klimaatverandering raakt de kwetsbaarsten het hardst, zoals duidelijk zichtbaar is bij orkaan Irma.¹² De landen die tot op heden het minste hebben bijgedragen aan klimaatverandering, voornamelijk Afrikaanse landen, zijn het meest kwetsbaar.¹³ Vrouwen worden harder getroffen dan mannen.¹⁴ Daarnaast zijn de kwetsbaarsten vaak het slachtoffer van grootschalige ontwikkelingen die in naam van klimaatverandering worden getroffen – denk aan de *landgrabs* als gevolg van de toename in de vraag naar biomassa of de aanleg van stuwdammen. Terwijl juist voor deze groepen adaptatie en mitigatie het hardst nodig zijn, hebben zij op dit moment niet alleen te lijden onder het gebrek aan concrete actie om klimaatverandering tegen te gaan, maar hebben ze ook nauwelijks baat bij het gevoerde klimaatbeleid dat pretendeert juist hun kwetsbaarheden te verkleinen.

Een van de belangrijkste instrumenten om in ontwikkelingslanden broeikasgasemissies tegen te gaan (mitigatie) en landen en burgers te helpen de gevolgen van klimaatveranderingen zo goed mogelijk op te vangen (adaptatie) is het Green Climate Fund (GCF), het klimaatfonds van de UNFCCC. Nederland droeg tot op heden € 100 miljoen bij aan dit fonds.¹⁵ Ondanks de belofte dat het geld gelijkwaardig zou worden besteed, wordt er voornamelijk in grootschalige mitigatieprojecten geïnvesteerd en minder in adaptatie.¹⁶ Adaptatieprojecten richten zich in veel directere zin op de allerarmsten.

Het GCF en andere financiële instellingen die investeren in adaptatie en mitigatie, zoals o.a. FMO, zouden kunnen bijdragen aan een eerlijke verdeling van de kosten van klimaatverandering door a) meer in adaptatieprojecten te investeren die inspelen op de vraag van lokale gemeenschappen waar de effecten van klimaatverandering het meest voelbaar zijn en waar lokale kennis het meest effectief is, b) heel zorgvuldig te kijken naar de effecten van mitigatieprojecten op de allerarmsten. In beide gevallen dient specifieke aandacht uit te gaan naar de effecten van de beslissingen op vrouwen en c) financiering beschikbaar stellen die direct kan inspelen op de vraag vanuit lokale gemeenschappen.

---

⁹ <http://singelpd.nl/nieuws/werk/laagopgeleiden-later-pensioen-dan-hoogopgeleiden>

¹⁰ <https://www.ft.com/content/9254dfd2-8e4e-11e7-a352-e46f43c5825d>

¹¹ <http://uk.reuters.com/article/us-eu-finance-climatechange/eu-requires-pension-funds-to-assess-climate-change-risks-idUKKBN13J1SV>

¹² <https://www.theguardian.com/world/2017/sep/09/hurricane-irma-miami-florida-two-cities>

¹³ <https://www.nature.com/articles/srep20281>

¹⁴ <http://womenandclimate.org>

¹⁵ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-31793-164.html>

¹⁶ <http://www.greenclimate.fund/what-we-do/portfolio-dashboard>